

Masaldaki Canavar

Ejderha

Dinlediğiniz ya da okuduğunuz masalları hatırlıyor musunuz? Masallar düşle gerçeğin iç içe geçtiği, gündelik yaşamda karşılaşamayacak olayların yaşandığı kurgusal dünyalardır. Pek çok düşsel varlık da masallarda yer alır. Cinler, periler, tepegözler, kanatlı atlar gibi düşsel yaratıklar, düş dünyamızda unutulmaz izler bırakır. Bu masal yaratıklarından biri de kuşkusuz ejderhalar. Ağzından ateşler saçan, güçlü kanatlarıyla göklerde süzülen ejderhaları duymayan var mıdır?

Ejderhalar yarsa kanatlı, dikenli kuyruklu, derisi pullu, ağzından ateş saçan dev kertenkele ya da yılan olarak anlatılırlar söylencelerde. Bu yaratıkların insanların düş dünyasına nasıl girdiği tam olarak bilinmiyor. Dev boyuttaki dinozor kemiklerine rastlayan insanların düş gücüyle ortaya çıkmış olabilirler. Bir başka görüşe göre de ejderhalar, aslında insanların içinde yer alan yılan korkusunun abartılmış bir biçimidir. Sözelimi batı dillerinde ejderha anlamına gelen *dragon* sözcüğünün kökeni olan Yunanca'daki "drakon" sözcüğü, başlangıçta her türlü büyük

yılan için kullanılırdı. Söylencelerdeki ejderler de insanların karşısına çeşitli biçimlerde çıksalar da aslında hep büyük sürüngenler olarak kaldılar.

Ortadoğu'da ejderha ve yılan, kötülük sembolü olarak çıkar karşımıza. İnsanları kaçıran, acı çektirerek öldüren canavarlardır. Karanlıklar dünyasıyla ilişkide oldukları düşünülür. Uzakdoğu'daysa tam tersine, ejderhalar saygınlığı olan iyilik simgesi yaratıklardır. Çin ejderi Long, Çin mitolojisinde ırmak, göl ve okyanuslarda yaşayan, göklerde gezinen dev bir yaratıktır. Başlangıçta bir yağmur tanrısı olan Long, Avrupa'daki kötülük simgesi ejderhanın tersine, göksel iyiliğin ve verimliliğin simgesiydi. MÖ 6. yüzyıla değin uzanan yağmur ayinlerinde bir grup dansçı Long'u canlandırır. Geleneksel Çin topluluklarında şans getirmesi için bugün bile benzer törenler yapılır.

Çin'de bu düşsel hayvanın tanımı şöyledir: Bir ejderha, devenin başına erkek geyiğin boynuzlarına, canavarın gözlerine, ineğin

kulaklarına, yılanın boynuna, sazan balığının pullarına, kartalın pençelerine ve kaplanın ayaklarına sahiptir. Gövdesinde 117 tane pul vardır. Bunların 81 tanesi iyi etkilerle (yang), 36 tanesiyse kötü etkilerle (yin) doludur. Böylece ejderha biraz koruyucu, biraz da yok edicidir.

Eski Çin söylencelerine göre evrenin yaratılışıyla ilgili dört ejderha vardı. Bunlardan birincisi tanrıların kutsal konutlarını koruyan Gökyüzü Ejderhası (Tian Long), İkincisi Gizli Hazine Ejderhası (Fu Zang Long) üçüncüsü su yollarına hükmeden Yeryüzü Ejderhası (Di Long) dördüncüsüyse, yağmur ve rüzgarları yöneten Ruhlar Ejderhası (Shen Long). Yaygın inanışa göre bu ejderhaların son ikisi çok önemliydi. Bu dört ejder zamanla Ejder Krallar (Long Wang) adı verilen tanrılara

dönüşmüşlerdi. Ejderhaların Çin kültüründeki önemi o denli büyüktür ki uzun süre Çin bayrağında ejderha simgesi yer almıştı.

Uzakdoğu'da iyi ve koruyucu olarak düşünölen ejderhalar batı dünyasında genellikle kötü, korkulacak canlılardı. Korumasız, çaresiz insanları kaçırlılar ya da büyük hazinelere bekçilik ederlerdi. Hazinelere bekçilik eden ejderha düşöncesi öylesine yaygındı ki birçok masala ve öyköye konu oldu. İngiliz yazar J. R. R. Tolkien, "Hobbit" adlı kitabında *Smaug* adını verdiğı ejderi bakın nasıl anlatıyor: "Orada yatıyordu, olağanüstü, kıvıltan altınmsı bir ejderha... Derin bir uykundaydı; çenesinden ve burun deliklerinden bir tıkırtı geliyordu ve tabi duman parçacıkları da; ancak uykundayken alevlerin boyları küçüktü. Altında, yani tüm bacaklar ve kıvrık kuyruğunun altında ve görölmeyen zeminlere doğru ve tüm yönlerde uzayıp giden çevresinde, yığınlarca değerli şey, işlenmiş ve işlenmemiş altın, sayısız değerli taş ve mücevher ve kırmızı ışıktaki üzerlerine al lekeler vurmuş gümüşler yayılmıştı. Smaug, kanatları ölçölüp biçilemez büyüklükte bir ejderhaymışçasına kıvrılmış ve hafifçe bir tarafa abanmış yatıyordu. Ejderha, paha biçilmez yatağında boylamasına yattığından Hobbit, altın

parçacıkları ve değerli taşlarla kaplanmış uzun soluk karnını ve alt kısımlarını görebildi..."

Ejderhalarla ilgili anlatılan bir başka şey de ağızlarından ateş püskürtmeleridir. Bir ejderha geniş kanatlarını açıp havalandığında ve çevresine ateşler yağdırdığında düşmanların en korkuncu olabilir. Onu yenmek ancak cesur şövalyelerin ya da korkusuz masal kahramanlarının başarabileceğı bir şeydir. Ağızdan ateş püskürten ejderha masalının kökenini yine yılanlarda bulabiliriz belki. Bazı zehirli yılanların ısırıkları ya da püskürttükleri zehirler bir ateş gibi yanma hissi verebilir. Zehirin verdiğı bu yakıcı his, belki de ağızdan ateş çıkan büyük yılanlar, sonrasında da ejderhalar masalını doğurmuş olabilir.

Derler ki bir ejderhayla karşılaşırsanız eğer, yapmamanız gereken şeylerden biri onun gözlerine bakmaktır. Ejderha, gözlerine bakana kolayca etkisi altına alır; onu öldürmez ama kendine köle yapar. Bir başka söylenceye göre de ejderhalar insanlara yalanlar söyleyerek onları

etkileri altına almak isterler. Konuşmalarında karşı konması çok zor bir ses tonu kullanırlar. Bu sese karşı koyabilenlerin dikkat etmesi gerekense ejderhaların bol bol yalan söylemeleridir. Kimi zaman yalan söylemeler bile söyledikleriyle başka şeyleri kastedebilirler. Ursula Le Guin, "Yerdeniz Büyücüsü" adlı kitabında, kahramanı büyücü Ged ile bir ejderhanın karşılaşmasını şöyle anlatıyor: "Ejderha, Ged gibi Eski Dil'de konuşuyordu. Çünkü bu dil ejderhaların hâlâ kullandığı bir dildir. Eski Dil'i kullanmak, bir insanı doğru söylemeye mecbur eder, ancak bu ejderhalar için geçerli değildir. Bu onların kendi dilleridir, bu dili kullanırken yalan söyleyebilirler; kelimelerin anlamını saptırıp, yanıltabilirler. Dikkatsiz bir dinleyici, her biri gerçeği yansıtan ama hiçbir yere varmayan ters sözcüklerle bir labirente çekilebilirler..."

da yattığı yerde yatanın, hastaysa iyi olacağına, sağlıklıysa uzun bir ömür süreceğine inanılır. Bu inanış biraz da ünlü "Şahmaran" söylencesini andırıyor. Yılanların padişahı olan Şahmaran'ın da bir tür ejderha olduğunu düşünmek çok da yanlış olmaz. Tıpkı ejderhalar gibi Şahmaran da korku verici olduğu kadar uzun ömrün, sonsuz yaşamın ya da hastalıkların tedavisinin bir simgesidir.

Ejderhalar gerçekte hiç var olmadılar, onlar insanların düş ürünü canlılardı. Yine de yalnızca düş ürünü olan bir canlının doğudan batıya hemen hemen tüm kültürlerde yer alması ve hakkında anlatılan öyküler bulunması ilgi çekici değil mi? İnsan ister istemez soruyor kendine, acaba gerçekten yaşadılar mı diye...

. Gökhan Tok

Ejderhalar hakkında anlatılan şeylerden biri de sağlık ve sonsuz yaşam verecekleri inancıdır. Oldukça uzun ömür sürdükleri anlatılan ejderhalar aynı zamanda hastalıklara da çare olabilirler. Ejderhanın su içtiği yerden içenin, ya

